

Alisa Ramić - Dudić

Profesor bosanskog jezika i književnosti

JU Srednja tehnička škola, Tešanj

PEDAGOŠKA UVJERENJA

Ne učimo za ocjenu, već za život! Mnogo je različitih puteva koji nas mogu dovesti do cilja, a mi trebamo izabrati svoj, originalan, drugačiji, prepoznatljiv, onaj koji će nam istovremeno donijeti i spoznaju, i radost, i afirmaciju. Na tom putu treba da izgradimo sebe, psihički i fizički očvrsnemo, prepoznamo sve ono u čemu smo dobri, jaki i uspješni, i onda igramo na tu kartu.

Dakle, učimo da znamo gdje i kako pronaći rješenje, kako da sve oko sebe kritički sagledamo. Učimo da izgradimo i odbranimo svoje stavove i mišljenja, uspostavimo kriterije i mjerila, preispitujemo i korigujemo svoje i tuđe postupke, ali u svemu da budemo i ostanemo ljudi.

Što ne bi sebi, nemoj ni drugome! U svemu što radimo trebamo isticati dobre namjere, afirmisati pozitivne i humane vrijednosti. U svakom trenutku trebamo biti svjesni da smo kao učitelji nekome vodič ili svjetlo. Sjetimo se šta je nas motivisalo u životu, a šta ne. Sjetimo se svojih učitelja koji su nam bili svjetlo, ali i onih momenata u svom školovanju zbog kojih smo se osjećali loše, poniženo, potcijenjeno, zbog kojih smo patili. To neka nas vodi u ovom poslu pedagoga, koji stvara, obrazuje i odgaja, sva ostala zanimanja.

Nikada ne treba da prestanemo da vjerujemo u učenika! Kakav god problem da ima, mi ga trebamo razumjeti, otkriti pravi uzrok i pokazati mu kuda da gleda. On će sam otkriti šta treba da vidi. Razmišljajmo o njima kao da smo im roditelji. Ponekad nas oduševi, ponekad se ljutimo jedni na druge, ali i mi i oni trebaju znati da nam je do njih stalo. Pokažimo im da svu svoju energiju, znanje i iskustvo ulažemo u tu našu vezu, jer vjerujemo u njih i želimo im sve najbolje.

Stoga je od presudne važnosti da se stalno usavršavamo u svom poslu, stalno učimo, otkrivamo nove metode u radu, povezujemo način i uslove života naših učenika sa školskim sadržajima koje trebaju upoznati. Ući ću u diskoteku da vidim zašto u nju hrle moji učenici, a onda ću ih povesti u pozorište i ispričati im svoju katarzičnu priču o svom prvom susretu sa pozorišnom scenom. Moram otići na koncert nekog turbo-folk pjevača, da bih sa učenicima mogla to iskustvo uporediti sa odlaskom u operu ili na koncert klasične muzike. Otvaram fecebook – profil „Razrednica Alisa“ i osnivam grupe: Debatni klub, Novinarska sekcija, Vijeće učenika,... Zašto? Jer sam učiteljica!

Dva časa obrade lektire „Madam Bovary“ Gustav Flaubert organizuju se sa učenicima drugog razreda srednje škole u obliku sudskog procesa Emi Bovary. Učenicima se na početku mjeseca zadaju zadaci i podijele se u: advokatski tim optužbe, tim odbrane, svjedoci (Charls, Ema Bovary, Leon, Rodolfo, Charlesova majka, apotekar Ome, trgovac Lere), porota, sudija i njegov pomoćnik.

NASLOV

Sudnica

DETALJAN OPIS

1. POLAZIŠTA

Činjenica da učenici ne vole čitati lektiru, da su realistički romani obimni, te da je roman Madam Bovary roman koji treba da bude element opće kulture obrazovanog čovjeka, navela me je da čas učinim dinamičnim, posebnim i zanimljivim. Do ideje da to bude sudski proces: Ema Bovary je loša supruga i majka, došla sam pročitavši biografiju pisca u kojoj piše da se njemu sudilo jer je stvorio nemoralan lik. Osim toga, učenici vole rasprave, a posebno su među njima atraktivna pitanja odnosa među spolovima, prava ženâ, ljubav i potraga za srećom. Sve je to sjedinjeno u ovakvom obliku obrade lektire. Kada sam ideju izložila učenicima, oni su sami odmah ideju nadograđivali, samo se povremeno konsultujući sa mnom.

CILJ I ŽELJENI ISHODI

Želja mi je bila da čitanje ne bude teret, te da postane aktivno tj. da učenici čitaju poput detektiva, detaljno istražujući šta bi mogli iskoristiti u cilju optužbe ili odbrane Eme Bovary. Učenici su, također, trebali shvatiti činjenicu da vlastita iskustva, odgoj i predrasude utiču na stvaranje mišljenja o drugim ljudima, njihovim postupcima i odlukama. Također, i naši postupci i odluke utiču na one sa kojima smo povezani.

Dakle, svako ima svoje razloge.

Cilj: Pročitati roman Madam Bovary, razumjeti realizam kao književno-stilski postupak, sagledati ljudske postupke iz različitih perspektiva

Ishodi:

- Razumjeti da različiti ljudi imaju različite potrebe, želje i porive
- Izložiti svoj stav, argumente i potkrepe za to
- Prihvatiti činjenicu da svi imamo pravo na drugačije mišljenje
- Ovladati tehnikom aktivnog čitanja
- Usvojiti elemente advokatsko - pravnog diskursa i administrativno-pravnog funkcionalnog stila

2. DETALJAN OPIS REALIZACIJE

Faza 1.

Na početku mjeseca učenike upoznajemo sa predstojećom lektirom: Madam Bovary – Gustav Flaubert. Izlažemo plan da se organizuje suđenje Emi Bovary uz optužbu da je loša supruga i majka. Razred se dijeli u grupe i svakoj grupi se daju zaduženja:

Prva grupa- advokatski tim optužbe (podnosi tužbu protiv Eme Bovary, bira svjedoke koje će pozvati da bi opravdao i dokazao svoju tužbu, citatima iz djela potkrepljuje svoje stavove i ima za cilj da se gospođa Bovary proglasi krivom) – tim čini 6 učenika;

Druga grupa- advokatski tim odbrane (pokušava odbraniti gospođu Bovary, citatima iz djela i pozivanjem određenih svjedoka koji će im u tome pomoći, imaju za cilj da ospore navode optužbe) – tim čini 6 učenika;

Treća grupa- tim porotnika (cilj im je objektivno ocijeniti timski rad advokatskih timova , pripremljenost, sprovođenje i uspješnost advokatskih strategija, umješnost postavljanja pitanja svjedocima, sugestivnost govora pojedinih advokata, uživljavanje u uloge, kulturu ophođenja i dijaloga) – tim čini 5 učenika;

Svjedoci (Charles, Ema Bovary, Leon, Rodolfo, Charlesova majka, apotekar Ome, trgovac Lere) – trebaju se ponašati potpuno u skladu sa ličnim karakternim opisima u romanu i na suđenju svjedočiti samo o događajima koji se događaju i spominju u romanu) – tim čini 7 učenika;

sudija (ima zadatak da započne suđenje, autoritativno daje riječ pojedinim učesnicima, prekida raspravu, prihvata ili odbija advokatske prigovore, zaključuje suđenje, proglašava odluku porote) – 1 učenik;

sudski pomoćnik (vodi zapisnik, svakom svjedoku čita prava i obaveze, te zakletvu koju svjedok polaže da će govoriti istinu) – 1 učenik.

Učenicima se daje mogućnost da do časova obrade lektire (tj. početka suđenja) aktivno čitaju uz pisanje zabilješki, podijele zadatke u svojoj grupi, osmisle strategiju i zatraže konsultacije sa profesorom, u bilo kojoj fazi rada.

Faza 2

Konsultacije profesora sa pojedinim timovima

Učenici sami u toku mjeseca pokreću pitanje kostima, izgleda učionice, izrade plakata,...

Za sve im se daje saglasnost sa oduševljenjem.

Tim optužbe treba ponuditi uvodni govor (što im se napominje), odrediti glavne momente optužbe (odnos prema mužu i kćerki, ljubavne veze, rastrošnost, i sl).

Tim odbrane ima teži zadatak pa im se sugerše da pokušaju prikazati Emu kao žrtvu (tradicije, običaja, odgoja). „Možda bi bilo dobro da se postavi pitanje: Ima li Ema pravo biti sretna? Je li Charles bio dobar muž?“

Tim porotnika treba izraditi jedinstven obrazac ocjenjivanja i strogo paziti na objektivnost. Ako neki tim postavi neku tezu i zauzme stav, a drugi tim im ne ospori tezu i stav ne dovede u pitanje, to se smatra uspjelim argumentovanjem. Napominjemo im da, bez obzira što lično možda misle drugačije, oni trebaju da odluku donesu na osnovu uspješnosti rada advokatskih timova i ostvarenje njihove strategije.

Svjedoci , sudija i njegov pomoćnik se stalno podstiču na što realističnije uživljavanje u uloge.

Faza 3

Realizacija časova lektire Madam Bovary - suđenje

Prije početka suđenja učionica poprima izgled sudnice, učenici se svojim kostimima, šminkom i rekvizitima prilagođavaju svojim ulogama. Profesor ne može u potpunosti predvidjeti tok suđenja, ali najbitniji je proces i aktivno učešće učenika.

Sudija pozdravlja prisutne, pokreće proces, optužba ima uvodnu riječ i izlaže planiranu strategiju i potrebne svjedoke. Zatim odbrana obrazlaže svoju strategiju.

Optužba poziva prvog svjedoka, a sudski pomoćnik čita zakletvu koju ponavlja svjedok. Optužba ga ispituje i pokušava nametnuti zaključke. Zatim istog svjedoka ispituje odbrana. Svojim pitanjima pokušava kompromitovati stav optužbe.

Kada optužba pozove sve planirane svjedoke, svoje svjedoke poziva odbrana i ona ih prva ispituje. Zatim slijedi unakrsno ispitivanje optužbe. Sudija pazi na kulturu dijaloga, daje i oduzima riječ prisutnima, prihvata ili odbacuje prigovore obje strane.

Zavisno od potrošenog vremena, suđenje se u jednom trenutku zaključči, da bi se na sljedećem času nastavilo.

Završnu riječ i sumiranje procesa iz svoje perspektive iznosi prvo optužba, a zatim odbrana.

Porotnici napuštaju sudnicu na 5 minuta i vraćaju se sa donesenom odlukom.

Sudija čita odluku i donosi presudu.

Faza 4

Profesor iznosi osvrt na sve faze u realizaciji časova, pohvaljuje timski rad, ističe i manjkavosti, te zaključuje da, koja god da je presuda donesena, ***Emma Bovary nije pronašla sreću.***

Nakon ovako realizovanih časova, najaktivniji učenici dobivaju odlične ocjene, a oni manje aktivni vrlo dobre. Loših ocjena ne može biti.

1. EFEKTI; POSTIGNUTI REZULTATI

Učenici su pročitali lektiru da bi se mogli pripremiti za svoju ulogu, sarađivali su stvarajući plan optužbe i odbrane (timski rad), osmišljavali su kostime, nabavljali rekvizite, glumili pojedine likove (kreativnost), učili slušati jedni druge, argumentovano raspravljati, donositi zaključke na osnovu izrečenog (kultura dijaloga), sagledavali postupke Eme i Charlesa Bovarija iz različitih perspektiva (psihološka i socijalna uloga). Sve ovo se zaključuje iz stepena njihovog angažovanja, zainteresovanosti i energije koju su uložili u rad. Također, učenici zahtijevaju da ponovo rade na ovakav način, jer im je, kako sami kažu, „lektira baš zanimljiva“.

Priprema je najvažnija, naročito kad se prvi put primjenjuje ova metoda rada, ali efekti su odlični

2. DODATNI KOMENTARI I SUGESTIJE DRUGIM NASTAVNICIMA KOJI BI ŽELJELI IMPLEMENTIRATI VAŠU IDEJU

Učenici su podijeljeni u grupe po 6, jer u razredu ima 26 učenika, ali može se i drugačije. Preporučuje se neparan broj porotnika, da se lakše donese presuda.

Ovakva metoda je primjenjiva pri obradi različitih tema iz književnosti (romana i pripovijetki). Istu metodu sam recimo primjenjivala pri obradi lektire „Jedi mladog Vertera“ J.W. Goethea, a optužba je zastupala stav da je Verter kukavica.

Prilog 1.

Slike sa jednog od časova kada je realizovana metoda Sudnica (maj, 2015.god. – razred 2md2):

Tim odbrane

Tim optužbe

Odbrana ispituje svjedoka Charlesa Bovarija, dok porotnice pozorno slušaju.

Svjedoci

Ozbiljna sutkinja

A tu su i Emini ljubavnici, Leon i Rodolfo

Ema i Charles Bovary

Unakrsno ispitivanje Charlesove majke

Advokatski timovi u akciji

Slike sa još jednog od časova kada je realizovana metoda Sudnica (maj, 2014.god. – 2md1 i 2md2):

Napomena: Po želji učenika 2md1 i 2md2, fotografije sa časova su objavljene na facebook – profilu Razrednica Alisa 30. Maja 2014. godine, sa napomenama ko je koju ulogu imao. Koliko su učenici bili zadovoljni i ponosni svojim radom i postignutim ciljevima, suviše je govoriti.

https://www.facebook.com/razrednica.alisa/media_set?set=a.680856718640533.1073741843.100001486344613&type=3

KRATAK OPIS PRAKSE

Ova metoda podrazumijeva da se bilo koji nastavni sadržaj može uzeti kao roba koja se može prodati. Učenici pokušavaju reklamirati i prodati: pridjeve i zamjenice, liriku i epiku, alhamijado i epistolarnu književnost, književnost BiH austrougarskog perioda,... Osmišljavaju reklamne kampanje i prezentacije da bi što bolje upoznali kupce sa svojom ponudom. Metoda je pogodna kako za obradu novog, tako i za ponavljanje već obrađenog sadržaja.

NASLOV/NAZIV:

Reklamiraj i prodaj!

DETALJAN OPIS:

3. **POLAZIŠTA**- Svi smo svjesni da živimo u potrošačkom društvu. Učenici su konzumenti, ali i česte ciljne grupe različitih reklamnih kampanja. Da bi postali svjesni na koji sve način prodavci privlače kupce, najbolje je da se stave u njihov položaj i pokušaju prodati robu. Sa druge strane, nastavni sadržaji znaju biti suhoparni, obimni, dosadni, sadržavati dosta informacija. Ali kada bi se oni posmatrali kao roba koju trebamo nekome prodati, pokušali bismo tu robu prikazati u što ljepšem svjetlu, opisati je, učiniti privlačnom, povezati je sa nekom situacijom poznatom svima, i sl.

CILJ I ŽELJENI ISHODI – Cilj realizacije časa uz pomoć ove nastavne metode je prvenstveno da učenici na zanimljiv način obrade ili ponove neke nastavne sadržaje. Na dinamičan i kreativan način osmišljavaju se plakati, infografike, promocije i prezentacije, uz prepoznavanje i primjenu različitih marketinških trikova sa kojima se svakodnevno susrećemo na televiziji, radiju, društvenim mrežama,... Prepoznaju se tehnike reklamiranja, prodaje, ponude i potražnje.

Cilj: - obraditi novi ili ponoviti već obrađeni nastavni sadržaj;

-prepoznati najvažnije činjenice i elemente, te izraditi plakat ili prezentaciju o nekom nastavnom sadržaju;

- kroz igru i zabavu prepoznati metode i funkcije reklamiranja.

Ishodi:

- prepoznati važne informacije u nekom sadržaju;
- osmisлити plakat i prezentaciju ;
- zainteresovati slušaoce i neki sadržaj učiniti privlačnim;
- afirmisati rad i saradnju u grupi;
- ovladati sposobnosti javnog govora.

4. DETALJAN OPIS REALIZACIJE –

*Kada se među učenicima prvi put realizuje ova metoda, dovoljno je da učenici na dvolisnici A4 formata, podijeljeni u grupe, osmisle plakat ili infografiku na temu neke nastavne jedinice. Učenici se mogu na različite načine podijeliti u grupe (npr. izvlače papiriće u bojama- ista boja, ista grupa- po 4-5 učenika). Zadatak je da za 20 min. naprave plakat sa sredstvima i priborom koje imaju sa sobom: olovke, lenjiri, bojice, flomastari, markeri,... Zamislamo da smo putujući trgovci i želimo svoju robu prodati.

*Nakon 20 min. plakati se selotejpom lijepe na tablu, a jedan govornik iz grupe predstavlja njihov rad i šta oni to nude. Svi učenici se prije početka predstavljanja zamole da pažljivo prate i pišu komentare o plakatima ostalih grupa u svoje bilježnice, a i profesor vodi svoje bilješke tokom predstavljanja. Svaka grupa ima 3 minuta za predstavljanje svog plakata.

Nakon svakog predstavljanja, profesor inicira aplauz i zahvali se grupi.

*Profesor daje komentar na kraju časa o izgledu i funkcionalnosti plakata, o prezentaciji predstavnika grupe, ističući prvo dobre momente, a zatim i propuste i manjkavosti.

Ocjenjuje se: saradnja u grupi, kreativnost u izradi plakata i uspješnost javne prezentacije.

Pri primjeni ove metode prvi put, na kraju se svi učenici zamole da pogledaju svoje bilješke o radu drugih grupa i uporede ih sa profesorovim osvrtom i kritikama na kraju.

Prilog 1. – izgled plakata koji su izrađeni kada se ova metoda primjenjivala prvi put.

Pošto će profesor svoje komentare zasnivati na određenim pravilima vizualizacije za kartice postere i infografike (prilog 2.), te na pravilima prezentacije (prilog 3.), svakog narednog puta, pri korištenju ove metode u radu, plakati i prezentacije će biti bolji i efikasniji.

Nakon nekoliko časova, učenici će biti osposobljeni da sami donesu objektivne ocjene o ostvarenim ciljevima i uspješnosti „svoje reklamne kampanje“.

Kasnije profesor daje učenicima mogućnost izrade plakata na hamer- papiru i uz pripremu novih materijala i pribora. Učenike je najbolje svaki put dijeliti u grupe drugačijeg sastava, a prezentatori su učenici koji to do sada nisu bili.

Ohrabruju se najrazličitiji kreativni postupci (animirani likovi na plakatima, prezentacija u obliku dijaloga, ponude tipa: ako nazovete odmah... ili ako kupite jedan, drugi dobivate gratis,... 😊).

Prilog 4. – Plakati nakon nekoliko časova primjene ove metode i odlična atmosfera među učenicima u toku rada.

5. EFEKTI; POSTIGNUTI REZULTATI

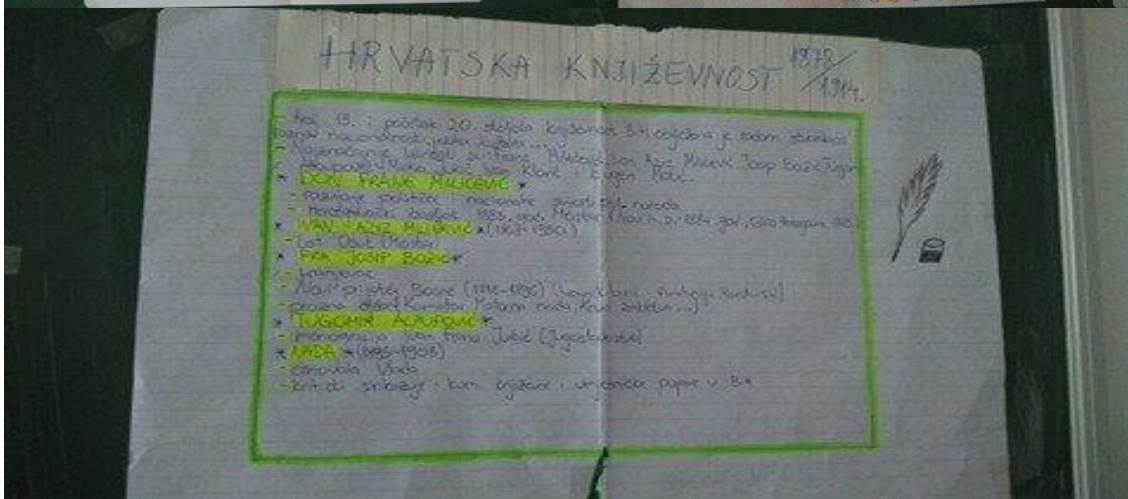
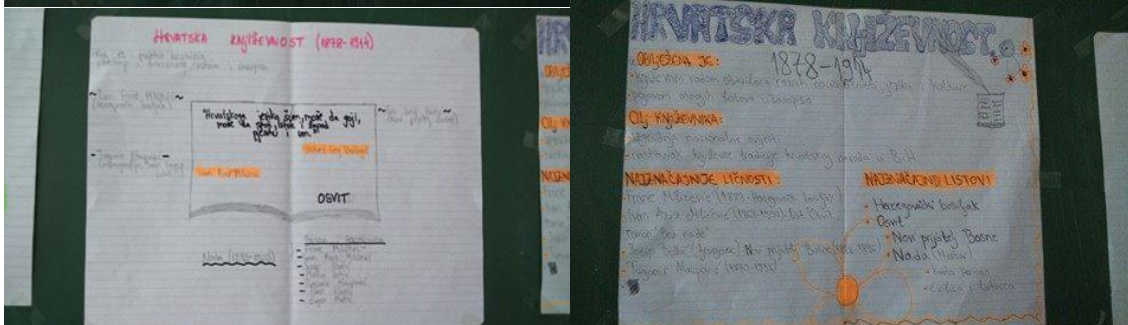
Nekoliko puta u toku časa učenici na različite načine ponove jednu nastavnu jedinicu. Sve to je popraćeno vizuelno (izrada plakata) i auditivno (usmena prezentacija). Učenici vole da se kreću po učionici, crtaju, sarađuju, osmišljavaju strategije i takmiče se. Sve se to ostvaruje ovom metodom rada. Istovremeno uče i pravila dobre prezentacije, izrade plakata, kartica, slajdova.

6. DODATNI KOMENTARI I SUGESTIJE DRUGIM NASTAVNICIMA KOJI BI ŽELJELI IMPLEMENTIRATI VAŠU IDEJU

Vrijeme u toku realizacije pojedinih faza časa je jako bitno, tako da učenike treba podsjećati na preostalo vrijeme za rad. Učenici moraju ograničiti buku i kretanje na prihvatljivu mjeru, odnosno, da ne ometaju druge u radu.

Učenicima se ne treba unaprijed davati tema da se pripremaju za sljedeći čas.

Prilog 1.
Izgled prvih napravljenih plakata

Prilog 2.

Pravila vizualizacije (za folije i slajdove)

- Ne previše šturo i jednostavno!
- Ne previše detalja, ne prenatrpavati! Ne treba da šljašti!
- Koristite adekvatnu veličinu slova na folijama - bar 18 pt.
- Ne koristiti kitnjaste fontove
- Koristite samo ključne riječi i teze, a ne kompletne rečenice.
- Koristite brojeve i „bulletse“ (•, *)
- Koristite boje, simbole, slike (umjereno)
- Istaknite i naglasite (uokvirite, podvucite, obojite...)
- Organizirajte dobro prostor - grupišite, odvojite
- Dobro odmjerite odnos teksta, simbola i slika
- Koristite grafikone, tabele (ali ne prekomplikirane, naročito za brojeve, cifre)
- Slajd mora biti jasan, pregledan i estetski dopadljiv!

Pravila za kartice i postere

1. Pisati čitko
2. Koristiti štampana slova
3. Koristiti tanke i debele flomastere
4. **Ne koristiti hemijske olovke!**
5. Jedna izjava/ pojam/ teza na pojedinačnoj kartici
6. Kratke rečenice
7. Maksimum 3 reda teksta na 1 kartici
8. Maksimum 7 riječi na kartici
9. Koristiti kartice drugačijeg oblika
10. Koristiti razne boje (kartica, flomastera...)
11. Smisleno organizirati kartice
12. Obrazovati kategorije, podgrupe, uokvirivati
13. Skrenuti pažnju na glavne stvari
14. Koristiti simbole, znakove, figure...
15. Ne pretrpati tekstom i karticama
16. Ostaviti slobodan prostor na panou

Prilog 3.

Pravila prezentacije

1. Koristite ograničen broj folija/slajdova
2. Pripremite ih, provjerite redoslijed i čitljivost
3. Provjerite tehnička sredstva prije početka prezentiranja
4. Zauzmite najbolji položaj (ne stojte ispred platna, ne zaklanjajte)
5. Ne okrećite leđa grupi
6. Kričite se povremeno, posebno pri promjeni teme ili stavke
7. Držite kontakt očima sa publikom
8. Govorite odmjereno, ali ne monotono
9. Plakat pokazujte rukom, foliju olovkom, slajd laserom
10. Držite mirno ruku pri pokazivanju
11. Ne čitajte sa postera/folije/slajda
12. Ne preskačite informacije
13. Nemojte samo pročitati napisano, već prokomentirajte
14. Folije/slajdove držati dovoljno dugo (napraviti malu pauzu u govoru), ali ih skloniti kad više ne trebaju (eventualno isključiti grafoskop, video-bim)
15. Koristite postupno „otkrivanje“ informacija da postignete efekt
16. Nemojte dozvoliti da vas vizualno (pomoćno) sredstvo kontrolira: vi ste ti koji imate kontrolu!

Kada više ljudi drži prezentaciju:

- Ne okretati leđa drugima
- Stajati na strani sadržaja koji prezentiramo
- Utvrditi redoslijed prezentacije
- Održati kontinuitet u prezentaciji

Prilog 4.

